

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING

Børne- og Undervisningsudvalget
Christiansborg

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
www.uvm.dk

10-11-2016

I forbindelse med behandlingen af (L 36) Forslag til Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om efterskoler og frie fagskoler (Styrkelse af kvaliteten på de frie grundskoler m.v.) har udvalget i brev af 18. oktober 2016 stillet mig følgende spørgsmål:

Spørgsmål 1:

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 5. oktober 2016 fra Dansk Friskoleforening om grundlovens § 76, jf. L 36 – bilag 2.”

Svar:

Henvendelsen fra Dansk Friskoleforening til udvalget indeholder kortfattede oplysninger om høringen den 5. oktober 2016 i Landstingssalen på Christiansborg om grundlovens § 76 og friskolers ’stå mål med’ i forhold til folkeskolerne samt et juridisk responsum om skolefriheden i grundlovens § 76.

Det fremgår af henvendelsen, at ”Høringen skete på initiativ fra Dansk Friskoleforening, og havde som afsæt et juridisk responsum om, hvad det egentlig betyder, at friskolerne skal ”stå mål med undervisningen i folkeskolen” jf. Grundlovens § 76”, og at ”Tre professorer fremlagde deres perspektiver på, hvordan vi skal forstå og administrere bestemmelserne i Grundlovens § 76 og ændringerne i det aktuelle lovforslag”.

Professor Jens Elo Rytter konkluderer i sin sammenfatning af responsummet bl.a. følgende af særlig relevans for det fremsatte lovforslag:

”Kravet om en ”undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen”

Ordlyden af Grundlovens § 76, 2. pkt., giver ikke nærmere bidrag til, hvordan kravet om en ”undervisning, der kan stå mål med [folkeskolens]”, skal forstås. Der er tale om en retlig standard, hvis indhold kan

ændre sig i takt med kravene til folkeskolen og med forståelsen af begrebet undervisning.

Kravet har traditionelt - såvel i bestemmelsens forarbejder og forhistorie, som statsretlig teori og lovgivningspraksis – været forstået som rettet mod det faglige (i snæver forstand) indhold/udbytte af undervisningen. Grundskoleundervisning har imidlertid aldrig kun handlet om det rent faglige. Statens interesse i skoleundervisning har lige siden 1814 også handlet om dannelse, om at skabe gode – det være sig kristne og statselskende, nationalt sindede, eller selvstændige, demokratiske og frihedselvende – samfundsborgere. Kravene til folkeskolen er med tiden blevet udvidet og forståelsen af undervisningsbegrebet blevet stadigt bredere.

På den baggrund kan man ikke udelukke, at kravet i Grundlovens § 76, 2. pkt. om en ”undervisning, der kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen”, vil kunne fortolkes bredere som også omfattende visse krav til de værdier, som skal præge undervisningens indhold og form.

En bredere udlægning af kravet må dog antages at skulle ske med respekt af den frihed for forældrene til at præge undervisningens indhold og form, som er skolefrihedens bagvedliggende idé, og som man har villet garantere med bestemmelsen i Grundlovens § 76, 2. pkt., hvis forbillede er 1855-loven. Det er dog vanskeligt præcist at definere, hvor grænsen for lovgiver går.

...

Er retten til offentligt tilskud grundlovssikret (eller kan tilskud m.v. betinges af yderligere krav)?

...

På den baggrund forekommer det klart, at Grundlovens § 76, 2. pkt., ikke forpligter lovgivningsmagten til at understøtte private undervisningstilbud økonomisk eller på anden måde. Dette gælder uanset den udbredte enighed om, at en reel skolefrihed forudsætter et offentligt tilskud til private skoler.

Heraf følger for det første, at lovgiver frit kan reducere eller endda helt afskaffe eksisterende tilskudsordninger (og andre former for støtte) uden at handle i strid med Grundloven.

Heraf følger for det andet, at lovgivningsmagten generelt har frihed til (“noget for noget”) at stille betingelser for modtagelse af statstilskud m.v., som går videre end kravet i Grundlovens § 76, 2. pkt., om at sikre

en ”undervisning, der kan står mål med [folkeskolens]”. Lovgivningsmagten må herved også kunne stille særlige krav til private skoler, som ikke stilles til folkeskolen. Folkeskolen og de private grundskoler befinder sig ikke i en sammenlignelig situation, idet de som offentlig(e) henholdsvis privat(e) selvejende institution(er) er undergivet vidt forskellige normsæt. Lovgiver kan tilsvarende stille betingelser for offentligt tilskud om tilsyn/kontrol, som går videre end det, som kan forenes med skolefriheden efter Grundlovens § 76, 2. pkt. Grundlovens § 76, 2. pkt., er således heller ikke til hinder for, at lovgiver kræver forudgående tilladelse og/eller godkendelse af lærere, undervisningsmidler og - planer m.v. som betingelse for offentligt tilskud til privat undervisning.

Lovgivningen på området – herunder de senere års stramninger af kravene til frie grundskoler – er tilsvarende baseret på en forudsætning om, at statstilskud ikke er grundlovssikret, og at der derfor kan stilles yderligere krav som betingelse for at modtage tilskud m.v. til privat undervisning.

...”

Professor Jens Elo Rytters konklusioner giver ikke ministeriet anledning til bemærkninger i forhold til det lovforslag, som jeg har fremsat efter konferencen.

I forhold til de høringssvar, ministeriet har modtaget til det lovudkast, som ligger til grund for det nu fremsatte lovforslag, og den offentlige debat der har været herom forud for konferencen – er det min vurdering, at de oplysninger og synspunkter, som fremkom på konferencen, ikke bør give anledning til ændring af det nu fremsatte lovforslag. Det gælder også debatten om de oven for citerede dele af professor Jens Elo Rytters sammenfatning af hans responsum, som ikke gav anledning til, at han ændrede sine konklusioner under høringen.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Nørby